

Sote- ja maakuntaudistus

HE 15/2017

Sosiaali- ja terveystieteiden
informaatiotilaisuus 8.3.2017

Pekka Järvinen

Sote-uudistuksen tavoitteet

Asukkaille yhdenvertaiset ja nykyaikaiset sosiaali- ja terveyspalvelut järkevillä kustannuksilla.

- Sosiaali- ja terveyspalvelut kokonaisuutena
- Palvelujen saatavuus ja vaikuttavuus
- Ihmisten hyvinvointi- ja terveyserot, erojen kaventaminen
- Digitalisaation hyödyntäminen
- Kustannusten hillintä
(Asiakkaan monipuolisempi valinnanvapaus)

Maakuntaudistuksen tavoitteet

Toteuttaa maakuntien itsehallintoon perustuva palvelu- ja hallintojärjestelmä

- joka vastaa nykyistä selkeämmin ja yksinkertaisemmin ihmisten palvelutarpeisiin
- sovittaa yhteen valtion aluehallinnon ja maakuntahallinnon
- luo tarkoituksenmukaisen työnjaon valtion aluehallinnon, maakuntien ja kuntien välille.

Tärkeimmät ehdotukset

- Julkinen hallinto on jaettu kolmeen tasoon: kunnat, maakunnat (itsehallintoalueet) ja valtio.
- Maakunnan ylin päättävä toimielin eli maakuntavaltuusto valitaan suorilla vaaleilla.
- Valtio rahoittaa maakuntien tehtävien hoidon ja palvelut.
- Valtion taloudellisella ohjauksella varmistetaan, että maakuntien talous pysyy tasapainossa ja että ne pystyvät huolehtimaan tehtävistään.
- Kunnan peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmä uudistetaan, jotta varmistetaan, että kunnat selviytyvät niiden vastuulle jäävien peruspalvelujen hoitamisesta.

Tärkeimmät ehdotukset

- Maakunta vastaa siitä, että palvelut toteutetaan väestön tarpeiden mukaan lähellä asiakkaita.
- Maakunnan palveluja voivat tuottaa julkiset, yksityiset ja kolmannen sektorin toimijat.
- Maakunta vastaa siitä, että palveluista muodostuu asiakkaille sujuvat kokonaisuudet ja palvelu- ja hoitoketjut.
- Asiakkaan valinnanvapaus on jatkossa pääsääntö perustasolla ja soveltuvin osin käytössä erikoistason sosiaali- ja terveyspalveluissa.

Tärkeimmät ehdotukset

- Maakunnan omasta palvelujen tuotannosta vastaavat maakunnan liikelaitos ja maakunnan yhtiöt.
- Liikelaitoksen viranhaltijat voivat tehdä viranomaispäätöksiä ja käyttää julkista valtaa.
- Maakunta vastaa siitä, että asukkaat saavat palveluja myös silloin kun niitä ei ole markkinaehtoisesti saatavilla.
- Maakunnan pitää yhtiöittää tuottamansa palvelut silloin, kun maakunta hoitaa sote-tehtäviä kilpailutilanteessa markkinoilla.

Tärkeimmät ehdotukset

- Valtion ohjausta sosiaali- ja terveydenhuollossa vahvistetaan.
- Kunnat eivät enää järjestä tai rahoita sosiaali- ja terveyspalveluja. Kuntien tehtävänä on edelleen edistää hyvinvointia ja terveyttä.

Lainsäädäntö

HE:ssä 34 lakia:

- Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki
- Järjestämislain ja maakuntalain voimaannpanolaki
- Maakuntalaki (perussäädös itsehallintoalueista)
- Maakuntajakolaki
- Laki maakuntien rahoituksesta (valtionrahoitus maakunnille)
- Uusi kunnan peruspalveluiden valtionosuuslaki
- Tuloverolain ja muun verolainsäädännön muutokset
- Vaalilain ja muun vaalilainsäädännön muutokset
- Viranhaltijoita, virka- ja työehtosopimusjärjestelmää sekä eläkejärjestelmää koskevat muutokset (henkilöstö)
- Hallinnon yleislakien muutokset (mm. hallintolaki, julkisuuslaki)

Maakuntalain keskeiset asiat

- pohjautuu pitkälti uuteen kuntalakiin
- maakuntavaltuusto
- maakunnan asukkaiden osallistumisoikeus
 - maakunnan turvattava eri tavoin (23, 24 §)
 - vaikuttamistoimielimet (26 ja 27 §)
- maakunnan toimielimet
 - maakuntahallitus, maakuntajohtaja
- maakuntien yhteistoiminta
- maakunnan liikelaitos
- maakuntien valtakunnalliset palvelukeskukset
 - toimitilat ja kiinteistöt, talous- ja henkilöstöhallinto sekä tieto- ja viestintätekniikka

Maakuntien tehtävät ja sote-rakenne 1.1.2019

18

MAAKUNNAT

- sosiaali- ja terveydenhuolto
- pelastustoimi
- maakuntien liittojen tehtävät
- Alueelliset kehittämistehtävät ja elinkeinojen edistämisen tehtävät
- ympäristöterveydenhuolto
- alueiden käytön ohjaus ja suunnittelu
- maakunnallisen identiteetin ja kulttuurin edistäminen
- maakunnalle lain perusteella annettavat muut alueelliset palvelut
- maakuntien välinen yhteistyö

Osallistuminen ja demokratia

- Maakunnan ylin päätösvalta on maakuntavaltuustolla
 - uudeksi vaaliviranomaiseksi perustetaan maakuntavaalilautakunnat
 - vaalirahoituksen raja on sama kuin eduskuntavaaleissa
 - toimintaa, hallintoa ja taloutta johtaa maakuntahallitus
- Maakuntavaalit toimitetaan samanaikaisesti kuntavaalien kanssa (vuodesta 2021 lukien). Ensimmäiset maakuntavaalit kuitenkin presidentinvaalin yhteydessä 28.1.2018.
 - maakunta on vaaleissa yhtenä vaalipiirinä
 - valtuutettuja maakuntavaltuuston päättämä määrä, pienimmissä maakunnissa kuitenkin vähintään 59 ja suurimmissa vähintään 99
 - maakunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä oikeus osallistua ja vaikuttaa maakunnan toimintaan (mm. aloiteoikeus, kansanäänestysaloite, vaikuttamistoimielimet)
 - valtuusto hyväksyy maakuntastrategian ohjaamaan toimintaa

Aukkaiden kieelliset oikeudet

- Kieelliset oikeudet turvataan. Asiakkaalla ja potilaalla on oikeus käyttää kansalliskieliä, eli suomen tai ruotsin kieltä, tulla kuulluksi ja saada asiakirjat hallintoasioissa suomeksi tai ruotsiksi.
- Oikeus saamen kielen käyttöön saamen kotiseutualueella ja suurempiin kokonaisuuksiin kootuissa palveluissa maakunnan alueella
 - Asiakkaan ja potilaan osallistuminen on turvattava myös tilanteissa joissa heillä ei ole yhteistä kieltä henkilökunnan kanssa. Tämä voi tapahtua tulkkauksen avulla.

Maakuntajako

- perustuu nykyisiin maakuntien liittojen alueisiin
 - Heinävesi, Iitti, Isokyrö, Joroinen ja Kuhmoinen sijoittuvat toiseen maakuntaan
 - vaikutus myös vaalipiirijakoon
- maakuntiin kuuluvat kunnat säädetään aluksi voimaanpanolaissa
- jatkossa voidaan muuttaa Vn päätöksellä
 - mahdollisuus ns. kriisimenettelyyn
 - STM:llä aloiteoikeus jos maakunnan kyky järjestää sote-palvelut on vaarantunut

Rahoitus uudistuu merkittävästi

Valtio rahoittaa maakuntien sote-palvelut

89%

Tarveperusteinen
rahoitus

85,687 % ikärakenne ja palvelutarve
1,500 % asukastiheys
1,400 % vieraskielisyys
0,300 % kaksikielisyys
0,113 % saaristoisuus

- Maakunta päättää rahoituksensa käytöstä.
- Nykyistä kustannusten siirtoa toiselle toimijalle ei voi tehdä.

10%

Asukasluku-
perusteinen
rahoitus

1%

Hyte-
rahoitus

HE:n valmistelu

- 1. lausuntokierros peruslinjauksista ja maakunta jaosta syksyllä 2015
 - 502 lausuntoa
- 2. lausuntokierros HE-luonnoksesta
 - 755 lausuntoa
 - muutoksia lausuntojen perusteella
- Muita kuulemisia
 - mm. Ahvenanmaa, Saamelaiskäräjät, Lainsäädännön arviointineuvosto

Keskeiset muutokset lausuntokierroksen jälkeen, maakuntalaki (1/4)

- Maakunnan palvelulaitos
 - korvattiin maakunnan liikelaitossäätelyllä
- Maakunnan tehtävät:
 - Maakunnan tehtäviin turvallisuuden ja luonnon monimuotoisuuden edistämistehtävät
 - Ympäristötoimi voidaan sopimuksenvaraisesti siirtää maakunnille
 - Maakunta voi sopia laissa säädetyissä puitteissa sille kuuluvan järjestämisvastuun siirtämisestä yhdelle tai useammalle kunnalle
- Maakuntien palvelukeskukset
 - poistettiin yhteishankintojen palvelukeskus
 - talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus voi toimia alueellisessa yhteistyössä kuntien kanssa
 - in house -yksikön ulkomyyntiraja 20 %
 - tiedonhallinnan palvelukeskukselle velvollisuus tarjota palveluja yksityisille
- Arviointimenettelyn edellytyksiä lievennettiin
 - Harkinnanvarainen avustus ei johda arviointimenettelyyn ennen vuotta 2024

Keskeiset muutokset, sote-järjestämislaki (2/4)

- Ensihoidon järjestämisvastuu
 - vastuu yhdenmukaisesti kaikilla 18 maakunnalla
- Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut jäävät kuntien tehtäväksi
- Sote-järjestämislaista pois valinnanvapaussäännökset

Keskeiset muutokset, voimaanpanolaki (3/4)

- Maakuntajako
 - Kuhmoinen Keski-Suomesta Pirkanmaahan
- Omaisuusjärjestelyjen toteuttaminen
 - oikeus sopia toimitilojen siirtymisestä esityksestä poikkeavalla tavalla
- Kunnallisverotuksen verokatto
 - koskee vain vuotta 2019

Keskeiset muutokset, muut lait (4/4)

- Maakuntien rahoituslakiin muutoksia
 - uusina tekijöinä kaksikielisyys ja saaristoisuus
 - asukastiheyden ja vieraskielisyyden painoarvo korotettu
 - sote- rahoituskriteerejä tarkistettu
- HE:een on lisätty lakeja
 - ALV-laki (oli erillisellä lausuntokierroksella)
 - varainsiirtoverolain muutos
 - yleishallintolakeja
 - arkistolain, kirjanpitolain, tasa-arvolain, tietohallintolain ja kapa-lain muutokset
 - lakien säännökset koskemaan myös maakuntia

Muu lainsäädäntö

- Muutokset ns. sisältölakeihin
 - sote-uudistuksen vaikutusten huomioon ottaminen
 - sekä tekniset että sisällölliset muutokset
 - HE n. vuoden kuluttua eduskuntaan
- Uusi laki sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta (ns. palveluntuottajalaki)
 - koskee sekä yksityisiä että maakuntien tuottamia sosiaali- ja terveyspalveluja
 - Lailla varmistetaan asiakkaan ja potilaan turvallisuus sekä laadultaan hyvät palvelut
 - Lisäksi vähennetään yrittäjien hallinnollista taakkaa

Kiitos! alueuudistus.fi

SOSAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ • VALTIOVARAINMINISTERIÖ